

...Хочу, щоб нова влада
відповідала ідеалам демократії.
Щоб вона була кращою, ніж є.
Ю.Тесля

ВСТУП

...Інформація супроводжує всі процеси нашого життя. Життя суспільства — це взаємодії, в основі яких знаходяться події і висловлювання. Події і висловлювання формують і оточуюче середовище, і формують наш внутрішній світ. Впливають на нас. Для нас вони є **дійсністю**, на яку ми можемо реагувати по-різному. **Погоджуватись**, або **не погоджуватись** з нею. Вона нам може **подобатися** (створювати позитивні почуття, емоції), або **не подобатися** (породжує негативні почуття чи емоції). Це ставлення (**згоден/не згоден, подобається/не подобається**) до подій (фактична реальність) і висловлювань (віртуальна реальність) — **до дійсності** — формуються нашим досвідом, знаннями, настроєм. Одним словом, **інформацією**, яку ми маємо. І яка накопичується в процесі нашого життя. Великий американський сатирик Амброс Бірс писав: «*Прийняти рішення — значить змиритись з перевагою одних зовнішніх впливів над іншими*». Наша поведінка — це реакція на зовнішні впливи. В її основі — складні рефлекси, що формуються дійсністю — подіями і висловлюваннями в оточуючому середовищі. І наша поведінка, виявляючи ставлення нашого внутрішнього (віртуального) світу — інформаційного вмісту — до дійсності є не чим іншим, як несиловою (або силовою) дією на зовнішній світ. **Несилова взаємодія — це взаємодія без застосування сили. Полягає в обміні інформацією, що призводить до першочергової зміни внутрішнього (інформаційного) наповнення контрагентів взаємодії (тих, хто взаємодіє), що, в свою чергу, призводить до змін у їх проявах (поведінці).** Силова взаємодія — це зовнішній (фізичний) примус до змін у проявах.

Всього існує три варіанта взаємовідносин між контрагентами несилової взаємодії:

Варіант 1 (дружній). У однакових (дружніх) контрагентів взаємодії однакове ставлення до дійсності.

Варіант 2 (революційний). У протилежних (антагоністичних) контрагентів взаємодії протилежне ставлення до дійсності.

Варіант 3 (демократичний). У звичайних (в чомусь однакових, в чомусь протилежних) контрагентів взаємодії ставлення до чогось із дійсності однакове, а до чогось різне.

Взаємодія призводить до зміни ставлення до дійсності. Як показує наш життєвий досвід, зміни від абсолютної протидії до дружніх стосунків радують. А зміни від дружби до антагонізму — викликають негативні почуття.

Взаємодіяють можуть тільки ті, хто по-різному ставиться до дійсності. Якщо у контрагентів взаємодії однакове ставлення до дійсності, значить вони мають однакову інформацію, значить в процесі взаємодії вони нічого нового не пізнають. І не змінять своє ставлення до дійсності. Мета будь-якої взаємодії — формування спільного ставлення до дійсності (до подій чи висловлювань). Шляхи досягнення цієї мети є різні...

ВЛАДА, — І МИ

(несилові дії влади)

Я не думаю, що ті, хто при владі, є «напівбожествами». Проте я і не думаю, що вони «такі ж, як всі». В чомусь вони «не такі, як ми», раз вони при владі, а ми — ні. Ми належимо до тієї більшості, яка впливає лише на своє найближче оточення. Сім'ю. Колег по роботі. Керівників, підлеглих. Учні, вчителів. Друзів. Представники влади, журналісти, працівники культури можуть впливати на незрівнянно більшу кількість людей. Особливо владні особи. Адже їх рішення не тільки оформляються у впливи на суспільство в цілому, а й їх зобов'язані виконувати підлеглі, які формують свої впливи на суспільство відповідно до цих рішень. Вони впливають на всіх. І тим самим визначають ставлення до дійсності. В переважній більшості ці впливи не є силовими. Реалізуються через дії і висловлювання, що виявляють ставлення до дійсності. Висловлювання не менш, а можливо більш важливі за дії. Бо не вимагають особливих витрат. А впливають на суспільство так само, як і дії.

Чому тоді ці впливи сприймаються по-різному? Чому у нас різне ставлення до влади? Чому їхні дії ускладнюють нам життя, а не поліпшують? Чому вони обіцяють все робити для народу, а влаштовують «комунізм» лише для себе і своїх наближених? Чому це так, і що можна чекати від «людей при владі» в майбутньому?

Перш, ніж спробувати відповісти на ці запитання, давайте задумаємося. А чи можуть бути рішення влади у демократичній країні, які задовольнять всіх і кожного (мені здається, що, якщо навіть кожному громадянину країни Держава зможе надати допомогу в розмірі 1 млн. грн., то все одно будуть незадоволені, які будуть бажати розділити між самими бідними ті кошти, що виділені для багатих)? Якщо ми живемо в демократичній країні, то з варіанта 3 несилової взаємодії випливає, що ставлення до дій і висловлювань влади будуть різні. Відповідно будуть різні ставлення до влади. Як же має діяти і висловлюватися влада, щоб демократичне суспільство існувало без катаклізмів?

Наше ставлення до влади формується шляхом спостереження за висловлюваннями представників влади, за діями, які вони здійснюють, за тим, як впливають їхні рішення на наше життя. По тому, співпадає чи ні ставлення до дій і висловлювань влади все суспільство можна розділити на дві частини. Ми в тій мірі є одна частина суспільства, в якій мірі однаково ставимось до дій влади, чи висловлювань її представників.

Політичним утворенням, яке відповідає частині суспільства з близьким ставленням до дійсності, є партія. У кожній партії своє ставлення до дійсності (до процесів в країні). Якщо є партії з однаковим ставленням до дійсності, то для політичної системи ці партії являють собою одну сутність. Не буває «гарних» і «поганих» партій. Партія відповідає частині суспільства. І якщо не було частини суспільства з «своїм» ставленням до процесів у країні, то не було б і партії з таким же ставленням (правда, здається, що в Україні ставлення партій до всього, що відбувається, визначається ставленням лідера партії)...

Щоб зберегти злагоду в суспільстві, відкинути можливість створення антагонізму, висловлювання і дії влади мають влаштувати (бути позитивно сприйняті) різними частинами суспільства тією мірою, якою має бути сформована різниця між владою і опозицією. Таким чином, влада не має відповідати ставленню до дійсності лише однієї частини суспільства. Її дії і висловлювання мають «подобатися» кожній частині суспільства тією мірою (так часто), якою мірою вона представляє інтереси саме цієї частини суспільства. Політики постійно мають дбати про позитивні почуття та емоції у суспільстві. Такі почуття та емоції характеризують ставлення до життя (в тому числі до влади). Вони базуються не на фізичних законах, не на фізичних взаємодіях. Вони виявляють відповідність нашого стану цілям життя у цьому фізичному світі. Для того, щоб ми любили владу, потрібно, щоб ми думали, що рішення влади поліпшують нам життя. Для цього потрібно: або, щоб так було насправді (і будується ставленням кожного до дійсності — демократія), або, щоб ми думали, що так є насправді (всі, як один, — тоталітаризм). **Тоталітарна країна.** У ній всі — як один. І ставлення більшості населення до дійсності такі ж, як і у лідера країни. **Демократична країна.** Демократія. Свобода вибору. Ми підпорядковуємось не колективу (тоталітарна країна). Ми індивідуалісти. І маємо право діяти так, як захочемо, проте в рамках закону. Кожен сам по собі. І ставлення лідера країни до дійсності такі ж, як і в найбільш впливової частини суспільства. В цьому випадку прогрес країни буде визначатися ставленням до дійсності саме цієї частини суспільства. А різниця у відносинах між різними частинами суспільства буде відповідати різниці в кількості дій і висловлювань, що «подобаються» кожній з частин суспільства. Політика — це мистецтво можливого, мистецтво «влаштувати» різні частини суспільства. Тому, реалізуючи розумні (компромісні) рішення, влада має забезпечувати демократичний (розумний) розвиток суспільства.

МИ, — І ВЛАДА (несилові дії на владу)

На кожного з нас впливає те, що нас оточує. Те, з чим ми перетинаємось на роботі. Те, що ми отримуємо із засобів масової інформації. Влада — це вершина піраміди, на яку впливає дуже багато з того, що відбувається в державі (і дещо з того, що відбувається у світі). Вплив на представників влади немірно більше. І саме ці впливи визначають їх поведінку, їх рішення. Рішення, що ухвалюються, — інколи очевидні, інколи незрозумілі. Ми, ті, хто не перебуває на вершині піраміди, навіть уяви не маємо про ту колосальну кількість несилових взаємодій, які визначають рішення влади. Я думаю, якщо наших керівників будуть оточувати інші люди (інші члени команди), то і рішення будуть інші.

В опозиції всі процеси бачаться по-іншому, ніж при владі. Відсутня значна кількість несилових дій, які характерні владі. І здається, — ми прийдемо до влади і все зробимо по-іншому. Та й хочеться пообіцяти зробити те, що не може зробити існуюча влада. Підемо в Європу! Не буде багатовекторної політики! Навіщо нам ЄЕП! Влада буде відкрита і чесна! Будемо користуватися тільки ринковими механізмами управління економікою! А ось і влада... І тут з'являється колосальна кількість впливів (чого тільки варте сусідство з могутнім другом — з Росією), про які раніше не думалось і не гадалось. І, виявляється, не все так просто.

З одного боку, потрібно виконувати обіцянки. З іншого, — це неможливо зробити без того, щоб не завдати шкоди чи то собі, чи якійсь частині суспільства, чи всій країні загалом. Ось представники влади і вибирають...

Влада — має бути однією командою. Одним цілим. З теорії несилової взаємодії — однією сутністю. А це, взагалі то, суперечить «індивідуальності» кожної людини. Власні дії й думки мають підпорядковуватися діям і думкам осіб, які мають більший вплив. Значить, для того, щоб було зроблено «по-моєму», необхідно, щоб мої впливи, мої дії, мої висловлювання впливали на того, хто визначає рішення влади. На Лідера (президента, прем'єр-міністра, губернатора). Значить Лідер має думати, що Я, такий як Він. Для цього, Я маю весь час говорити те, що Лідер бажає чути. Те, що Він сам думає. Тоді у Лідера виробиться думка (рефлекс), що Ми маємо однакове ставлення до дійсності. І в ситуаціях з невизначеним ставленням до чогось, що відбулось, або може відбутись, Лідер буде орієнтуватись на Моє ставлення до дійсності. І тоді Я зможу впливати на Лідера.

Цього я не розумів, працюючи в Державній податковій адміністрації (ДПА) України. Я прийшов туди у липні 2004 р. В складі Стратегічного комітету ДПА України координував проекти з підвищення ефективності адміністрування ПДВ...

Робота в ДПА України для мене закінчилась в вересні 2004 р. Після того, як на засіданні Стратегічного комітету ДПА України я висловив незгоду щодо методів роботи, і невідповідності цілей і завдань термінам їх реалізації (до виборів Президента). Якщо моє ставлення до дійсності не відповідає ставленню до дійсності команди, в якій я працюю, і якщо я не зміг переконати їх у своїй правоті, то я не можу бути членом цієї команди. Я звільнився за власним бажанням, незважаючи на втрачені пільги. Через два місяці після звільнення за роботу по проектам в ДПА України мене удостоїли державної нагороди — медалі «За працю і звитягу». І яка б влада не прийшла, я завжди буду пишатися цією нагородою. Бо це — нагорода держави Україна. І ініціатором мого нагородження якраз і була людина, з якою я дискутував, не погоджувався...

Я думаю, що не кожен керівник так поведився би із звільненим підлеглим. В цьому одне з основних правил формування нормальних людських відносин, які відповідають варіанту З несилової взаємодії. Відносини між особистостями мають бути адекватні тому, як ці особистості ставляться до дійсності. Відносини мають залежати від оцінки діяльності тієї чи іншої особистості, а не від того, що це за особистість. І хотілося би такого ставлення побажати і нашим політикам...

ІНТЕРЕСИ

Кожен у цьому світі є єдиною унікальною особистістю. Кожен народжується, живе і помирає на одинці із своїми думками, почуттями, емоціями. Для кожного з нас існує лише одне Я, і те, що впливає на це Я. Думки — це реакція на вплив двох світів — зовнішнього (дійсності) та внутрішнього (віртуально сформованого нашою пам'яттю). Почуття, емоції є критерієм досягнення основної мети життя — жити. Якщо отримуються позитивні почуття чи емоції, — значить досягається мета життя. Негативні — не досягається. Якщо подія чи висловлювання викликає у нас позитивні

емоції або почуття, — ми хочемо, щоб це відбувалося. І навпаки. Значить, ми не живемо заради інших людей. Проте нам не все одно, що з ними відбувається. Якщо нам погано від того, що комусь погано, ми намагаємось так вплинути на середовище, щоб нам не було погано (пожаліти когось, допомогти комусь тощо). Якщо нам добре від того, що комусь добре, ми радуємо цю людину. І в цій ситуації, за великим рахунком, нам дорогий не той, кого ми жаліємо, чи той, кого ми радуємо. Ми робимо все для того, щоб не відчувати негативних емоцій чи почуттів. І відчуті позитивні. Ми цінуємо тільки свої почуття і емоції. І все робимо для себе. Як це не жорстко виглядає...

Інтереси Держави виявляються через інтереси людей, які перебувають при владі. І тією мірою відповідають інтересам суспільства, якою мірою представники влади ставляться до тих чи інших частин суспільства. Навряд чи додаткові кошти, отримані від реприватизації «Криворіжсталі» принесуть більше користі суспільству (очікується трішки більше 100 грн. на душу населення), ніж збитки від негативного іміджу щодо умов існування бізнесу в Україні. Мені здається, що існуючі проблеми можна було б розв'язати не судовим шляхом (із колосальним несилловим впливом на інвесторів), а шляхом несиллової взаємодії між господарями і новою владою. А список на реприватизацію підприємств? Його вплив на інвестиційний клімат? Пам'ятаєте, — щоб допомогти людині, потрібно не нагодувати її, а дати знаряддя (вудочку, для того, щоб ловила рибу). Отакою вудочкою для нас є інвестиції...

Мені здається, що основна надія на розвиток культури, спорту, науки, освіти, медицини має бути не на Державу. А на багатих людей. А їх потрібно вирощувати. Їх потрібно виховувати. Сподіватись на них. Створювати їм умови на заняття бізнесом (проте не політикою). Бізнесмен — сумісник в політиці (а по-народному — олігарх) — це ще гірше, ніж депутат-сумісник у виконавчій владі. Бо тоді інтереси окремого бізнесу стають інтересами влади.

Ще з інтересами людей при владі суспільство може упоратись. А от з інтересами великого бізнесу у владі?.. Особливо з врахуванням того, що закон, як кажуть в народі, як дишло, куди повернув, туди й вийшло...

Кожен політик відстоює лише свої інтереси (робить все, що дає йому позитивні почуття і емоції, або усуває негативні). Висловлювання політиків мають основну мету — забезпечити власне життя в політиці. Представники влади багато й суперечливо коментують майбутні дії й рішення. Тому, що висловитись так, щоб сподобатись якійсь частині суспільства легше, ніж виконати дію, яка подобається тій самій частині суспільства. Мені здається, що реприватизацію спрямовано не стільки на збагачення Держави, як на зміцнення політичного іміджу деяких політиків. На посилення їхнього впливу на ті верстви суспільства, які є найбільш знедоленими (як це нагадує революцію 1917 р., її рушійну силу — вплив на найбільш бідні верстви населення, націоналізація, обіцянку землі й волі).

Міра безсоромності будь-якої людини адекватна мірі ігнорування обвинувачення в тому, що ця людина думає лише за себе. Звідси, міра безсоромності політика пропорційна мірі ігнорування обвинувачення в тому, що він думає лише за власний політичний імідж. Міра «людяності» кожного визначається мірою втрат, які він понесе, допомагаючи комусь.

Якщо політик допоміг комусь і не продемонстрував цього — тим самим він проявив свою людяність.

Мені здається, що політики не гірші люди, ніж Ми з Вами. Проте політика — завжди боротьба за владу. Тому завжди існує «потреба» зробити комусь гірше (політичним супротивникам) заради власного виграшу (власних позитивних почуттів та емоцій). У цьому випадку ціна програшу (усунення від політики) настільки значна, що політик готовий «створювати» негативні почуття і емоції для всіх, тільки б самому не стало гірше...

І ми, ті, хто не при владі, потрапивши туди, мабуть, були б такими ж. Ми — не молодь. Молодь — інша. Молодь винесла помаранчеву революцію на своїх плечах. Вони боролись за свободу, за демократію. Для них демократія, свобода, справедливість — не засіб і не лозунг для досягнення своїх політичних цілей. Для них — це спосіб життя. І ось, коли сучасна молодь прийде до влади, тоді, я впевнений, настануть часи, коли самі політики не зможуть порушувати закон. Навіть задля власних вигод. Бо порушення закону для них означатиме такі негативні почуття та емоції, на які вони не зважаться, навіть задля власних інтересів...

Майбутнє людства — за несилловими взаємодіями. Давайте це зрозуміємо. Ради нас, народу України...

ВИСНОВОК

Згадаймо слова професора Преображенського (Михайло Булгаков. «Собаче серце») про те, що розруха не у під'їздах, і не на вулицях, а в головах людей. Тому для розв'язання наших проблем, в першу чергу, потрібно думати не про те, що нас оточує, а про те, що є в наших головах. Давайте зміцнювати не навколишній світ, а насамперед, себе. Своє ставлення до дійсності, до життя, до політики. Саме в цьому вбачається не просто Європейський вибір України (це миттєвість в історії), а вибір Божий. Не можна будувати своє життя на тому, щоб позитивні почуття і емоції отримувати від того, що у когось вони негативні. Ми всі народилися, щоб бути щасливими. Для цього потрібно робити добро і не робити іншим те, що ми не хочемо, щоб робили нам. Ми — різні. Проте наслідком несиллових взаємодій є побудова спільного ставлення до дійсності. Знаходження Істини. У вигляді добра, злагоди, радості в житті.

Хай допоможе в цьому Нам Господь.

Юрій Миколайович ТЕСЛЯ,
д-р техн. наук, професор

Народився 7 січня 1958 р. в с. Мошни Черкаського району Черкаської області. Закінчив Київський інженерно-будівельний інститут за спеціальністю «Автоматизовані системи управління». Працював в Управлінні будівництвом Південно-Української АЕС, Черкаському державному технологічному університеті, Державній податковій адміністрації м. Києва, Київському національному університеті будівництва і архітектури. Кандидатська та докторська дисертації присвячені розробці інформаційних систем і технологій управління складними народногосподарськими проектами. Є автором близько 100 наукових праць. Підготував 6 кандидатів наук. В 2004 р. нагороджений медаллю «За працю та звитягу».